

Innhold

Forord	3
Visjon	4
Utviklingstrekk	5
Satsingsområde	12
1. Sammen - demokrati, identitet og samskaping	13
2. Skaper – attraktivitet for næring, bustad og besøk	14
3. Vi – livskvalitet og levekår	18
4. Framtiden – innovativt, smart og grønt Midt-Telemark	25
Oppfølging av kommunedelplanen	28
Vedlegg	29

01

Forord

Helse- og omsorgssektoren er i stor grad styrt av føringer fra norske lover, forskrifter rundskriv, veiledere etc. Disse er tuftet på grunnleggende verdier som det i dag ser ut til å være bred oppslutning om på tvers av ideologiske og politiske skillelinjer. Verdiene vi snakker om her er *respekt for den enkeltes liv, integritet og menneskeverd, sosial trygghet, likeverd, likeverdig tilgang på forsvarlige tjenester, tillit mellom pasient/bruker og tjenesten, selvbestemmelse og rettsikkerhet*. Lovverk og verdier vil alltid ligge der som et bakteppe og noe vi *må* forholde oss til. Samtidig lever vi i en tid der samfunnet endrer seg og som gjør det mer krevende å følge lovkravene og ikke minst forventningene i samfunnet.

Vi kan derfor ikke møte morgendagens utfordringer med dagens løsninger. Vi må tenke nytt. Samfunnsdelen i kommuneplanen har startet dette arbeidet. Den inneholder ett sett med mål og strategier som på ett overordnet nivå gir en retning for framtida. Kommunedelplanen for helse- og omsorg konkretiserer dette ytterligere og skal være mer tydelig på hva vi må prioritere innenfor sektoren. Denne planen har ingen ambisjon om å vise alle sidene ved Helse- og omsorgssektoren (fra A til Å), men ta utgangspunkt i de områdene som må prioriteres spesielt for at vi skal kunne gjøre noe med de største utfordringene.

Det er i denne sammenhengen også viktig å presisere at helse- og omsorgssektoren ikke kan håndtere utfordringene alene. Kommunen har et bredt samfunnsoppdrag og vi må evne å se helheten, sammenhengene og at vi kun kan møte og løse utfordringene hvis vi står sammen.

Kommunedelplanene innenfor Oppvekst og Teknisk blir viktige, og vil sammen med andre temaplaner og meldinger, samt strategiske dokument som *Arbeidsgiverstrategi, Verdigrunnlag, Etske retningslinjer og Overordna strategisk kompetanseplan*, være helt avgjørende for at vi skal lykkes.

02

Visjon

I Samfunnsdelen er begrepet visjon definert som «et uforpliktende ønske, en løs drøm om hvordan lokalsamfunnet ser ut om 10-15 år eller en konkret målsetting; et bilde på hva en ønsker å få til gjennom langsiktig arbeid ut ifra vedtatte mål og strategier. En skal i planperioden skape noe nytt sammen, en felles framtid. Visjonen peker på hvilke verdier og praksiser som skal ligge til grunn for arbeidet i ny kommune. Visjonen til Midt-Telemark kommune er at Vi på tvers av alder, bakgrunn og geografi SAMMEN SKAPER en FRAMTID for de som lever her»

Helse- og omsorgssektoren deler selvfølgelig denne visjonen, og har som intensjon om å være en god og aktiv bidragsyter også i praktisk handling, det vil si å gå fra ord til handling.

«VI SKAPER FRAMTIDEN SAMMEN»

03

Utviklingstrekk

Som det er pekt på i forordet har ikke denne kommunedelplanen en ambisjon om å vise alle sidene ved Helse- og omsorgssektoren, men heller ta utgangspunkt i de områdene som vi mener det er viktigst å ta tak i for å løse de store utfordringene for Midt-Telemark kommune. Kulepunktene under tar for seg noen av de mest sentrale feltene som kommunen må forholde seg til, og som vil bidra til at vi både ivaretar norsk lov, men og evner å ta inn over oss nye tanker og ideer som vil gjøre oss i stand til å møte morgendagens utfordringer. Punktene er mer utdypet lenger ned i kapitlet, samt at det er lagt på en «link» på overskriftene, sånn at den som ønsker å fordype seg ytterligere i tema kan gjøre det der.

- Status og utfordringer for Midt-Telemark kommune 2019
- Aktuelle lover og veiledere
- «Det viktigste først» (NOU 2018:16)
- Handlingsplan for allmennlegetjenesten 2020-2024
- «Leve hele livet» reformen (Stortingsmelding 15, 2017-18)
- «Bedre velferdstjenester for barn og unge som har behov for et sammensatt tjenestetilbud» (Høringsnotat 2020)
- Økonomiske premisser – omstillingsarbeidet 2020-2023
- Omsorgstrappen for Helse- og omsorgssektoren

STATUS OG UTFORDRINGER FOR MIDT-TELEMARK KOMMUNE 2019

I forbindelse med utarbeiding av den nye planstrategien til Midt-Telemark kommune ble det laget et notat «*Status og utfordringer for Midt-Telemark kommune 2019*». Vi har plukket ut de mest relevante utfordringene som er knyttet til Helse- og omsorgssektoren.

Organisasjon

En kompetent kommuneorganisasjon med heltidskultur er grunnlag for at kommunen skal gi gode, effektive og tilpassede tjenester. Kommunen sin største utfordring som arbeidsgiver er bruk av deltid, høyt sykefravær og å realisere gevinster gjennom digitalisering.

Effektive og tilpassede tjenester

Aldersfordelingen i befolkningen er avgjørende for hvordan kommunen bør planlegge både tjenesteproduksjon og boligutvikling. Prognosen fra SSB viser at aldersgruppen over 67 år vil vokse mye fram til 2050.

	2020	2030	2040	2050
0-17 år	2096	2018	2106	2146
18-49 år	4500	4689	4664	4512
50-66 år	2059	2164	2213	2408
67-79 år	1285	1419	1570	1603
80-89 år	413	654	783	897
90 år og eldre	91	105	198	264

(Framskrevet folkekemengde Midt-Telemark kommune, SSB)

I tillegg til de demografiske utfordringene, øker forsørgerbygden samtidig med at kommunen får ansvar for tjenester til flere brukere med store og sammensatte behov. Dette gjør at en må ha en klar strategi for hvordan møte alders- og pleie- og omsorgsutfordringene i årene som kommer. Det vil kreve økt bruk av helse – og velferdstjenester og behov for rekruttering og kompetanseheving av fagpersonell. Det må satses på forebygging og mestring, velferdsteknologi, bedre utnytting av ressursene og tilrettelegging for at innbyggerne kan bo hjemme lengst mulig med bed bl.a. en styrking av dagtilbud.

Skole- og studiested

Studentene sin helse – og trivselsundersøkelse fra 2018 (SHOT 2018) viser mange av de samme trendene for helseutfordringer som i resten av befolkningen. Overvekt, søvnproblemer, ensomhet og psykiske plager er de vanligste helseutfordringene. Undersøkelsen viser at Bø er blant studiestedene med lavest tilfredshet med helsetilbudet. Det er i 2019 etablert et felles samarbeidsforum mellom USN, SSN og helsesektoren i kommunen for å samarbeide bedre om et godt helsetilbud til studentene.

Aktive og helsefremmende liv

De viktigste årsakene til redusert helse i Norge i dag er muskel- og skjelettsykdommer, psykiske plager og lidelser, hjerte- og karsykdommer og kreft. I tillegg utgjør diabetes, kols og demens en vesentlig del av sykdomsbyrden. Røyking, usunt kosthold og lite fysisk aktivitet er sentrale risikofaktorer. Familie, oppvekstmiljø, utdanning og økonomi kan svekke eller styrke evnen til å ta vare på helsa, og ulik fordeling av disse ressursene fører til sosiale forskjeller i helse og sykdommer.

Psykiske helseplager er økende både blant unge og voksne. Psykiske plager er knyttet til frafall fra videregående, og er hovedårsak til uføretrygd blant unge. Dette er bekymringsverdig når vi vet hvilken betydning utdanning og arbeid har for individets livssjanser og fremtidig helse. Forebygging og helsefremming knyttet til psykisk helse er viktig for å forhindre sosial ekskludering og utenforskap, og for å fremme trivsel og livskvalitet for hele befolkningen. God psykisk helse blant voksne spiller også en viktig rolle i barn og unges oppvekstvilkår.

En betydelig del av barn i Norge blir utsatt for vold eller overgrep. Å oppleve vold i barndommen kan medføre alvorlige fysiske og psykiske helseplager.

Sosial ulikhet

Sosial ulikhet er en økende folkehelseutfordring både nasjonalt og lokalt. Det er store sosiale helseforskjeller både knyttet til psykiske og fysiske helseplager. En ser også sosiale forskjeller knyttet til deltakelse i fritidsaktiviteter, skoleprestasjoner, gjennomføring av videregående skole, livsstil og levealder. Midt-Telemark kommune har prosentvis flere barn som vokser opp i familier med lavinntekt enn ellers i landet. I tillegg er forskjellene i forventet levealder mellom personer med grunnskole og høy utdanning høy i Midt-Telemark. Utjevning av sosial ulikhet i alle kommunale tjenester er sentralt i folkehelsearbeidet.

Bo hjemme så lenge som mulig

I 2019 hadde i gjennomsnitt 80% av de som bor på sykehjem i Norge omfattende pleiebehov. I Bø er 73,2% av de som bor på sykehjem i denne kategorien og i Sauherad 74,4%. Dette indikerer at innsatsen fremdeles må dreies over mot hjemmebasert omsorg for å nå målet om at flest mulig skal kunne bo hjemme så lenge som mulig. Gode tilbud på lavere trinn i omsorgstrappen er en forutsetning for dette.

AKTUELLE LOVER OG VEILEDERE

Som det er pekt på i forordet er Helse- og omsorgssektoren i stor grad styrt av føringer fra norske lover, forskrifter rundskriv, veiledere etc. Noen av de mest sentrale er disse:

- Lov om folkehelsearbeid
- Helse- og omsorgstjenesteloven
- Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten
- Helsepersonell loven
- Pasient og brukerrettighetsloven
- Forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten
- Forskrift om krav til og organisering av kommunal legevaktordning, ambulansetjeneste, medisinsk nødmeldetjeneste mv. (akuttmedisinforskriften)
- Forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene for tjenesteyting
- Verdighetsgarantien (forskrift om en verdig eldreomsorg)
- Veileder om rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator
- Veileder for saksbehandling (tjenester etter helse og omsorgstjenesteloven)

DET VIKTIGSTE FØRST (NOU 2018:16)

Å prioritere betyr å sette noe fremfor noe annet. Beslutningstakere i helse- og omsorgssektoren må ofte ta vanskelige beslutninger som handler om å prioritere mellom ulike tjenesteområder, brukere og pasienter. Ressurser må fordeles til ulike formål som forebygging, sykehjemsplasser eller rehabiliteringsplasser. De ansatte må disponere arbeidsdagen til det beste for pasienter og

brukere. Prinsipper for prioritering gir kjøreregler for disse valgene. Prinsipper for prioritering skal bidra til at ressursene brukes der de gir størst nytte og på dem som trenger det mest. Målet er åpne og etterprøvbare prosesser der beslutningene bygger på prioriteringsprinsipper som gjelder på tvers av kommuner og fylkeskommuner. Det vi legger til grunn fra denne NOU `en er dette:

- Tjenestene kommunen tilbyr, skal være forsvarlige og ha god kvalitet.
- Tjenestene skal være forankret i anerkjent fagkunnskap, faglige retningslinjer og allmenngyldige samfunnsetiske normer.
- Prioriteringskriterier som skal være førende er nyttekriteriet, alvorlighetskriteriet og ressurskriteriet.

Den nasjonale kvalitetsstrategien beskriver seks dimensjoner av tjenestekvalitet. Ifølge denne strategien handler god kvalitet om at tjenestene er:

- Virkningsfulle
- Trygge og sikre
- Samordnet og preget av kontinuitet
- Tilgjengelige og rettferdig fordelt
- Involverer brukere og gir de innflytelse
- Utnytter ressurser på en god måte

Vi kommer til å implementere denne NOU `en i arbeidet med den nye Omsorgstrappen.

HANDLINGSPLAN FOR ALLMENNLEGETJENESTEN – ATTRAKTIV, KVALITETSSIKKER OG TEAMBASERT 2020-2024 (HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET)

Fastlegen er ofte det første møtet brukere har med helsetjenesten. Fastlegeordningen ble innført i 2001 og ga alle som er bosatt i en norsk kommune rett til å ha en fastlege. I Norge har vi god legedekning med færre innbyggere per fastlege enn mange andre land. Det er kommunene som har det overordnede ansvaret for å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester til dem som oppholder seg i kommunen, og fastlegeordningen inngår i dette ansvaret. Antallet fastlegeavtaler er ikke regulert ved lov eller av sentrale myndigheter. Den enkelte kommune må ansette personell eller inngå det antall driftsavtaler som er nødvendig. Fastlegeordningen har mye positivt i seg, men har også sine utfordringer.

- Vanskelig å rekruttere og økende arbeidsbelastning
- Utfordringer med tjenestene til dem med størst behov
- Lite systematisk arbeid med kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet
- Uutnyttede muligheter ved arbeidsdeling, teknologi og nye arbeidsformer

Innbyggerne i Norge lever stadig lenger. Det er veldig bra. Samtidig innebærer det at flere lever med kroniske sykdommer og med sammensatte sykdomstilstander, hvilket gjør at behovet for helse- og omsorgstjenester øker. Målet er at flest mulig skal leve lange og gode liv med de helsemessige utfordringer de har. Flest mulig skal kunne bo hjemme og så langt det er mulig få behandling og oppfølging i sitt nærmiljø. Brukerne skal få opplæring og hjelp til å mestre mest mulig selv. Kvaliteten på helse- og omsorgstjenesten skal være lik uavhengig av hvem du er. Dette betyr muligheter, men også utfordringer for helse- og omsorgstjenestene. Disse må organiseres på nye måter. En god allmenn legetjeneste er en av de viktigste byggesteinene. Satsingsområdene i handlingsplanen som nå er utarbeidet er oppsummert i tre hovedområder.

- En attraktiv og trygg karrierevei
- God kvalitet til alle
- Fremtiden er teambasert

Legesituasjonen som er beskrevet i denne handlingsplanen avviker ikke fra den situasjonen vi opplever i Midt-Telemark kommune. Det er derfor viktig å følge opp handlingsplanen.

BEDRE VELFERDSTJENESTER FOR BARN OG UNGE SOM HAR BEHOV FOR ET SAMMENSATT TJENESTETILBUD (SAMARBEID, SAMORDNING OG BARNEKOORDINATOR). HØRINGSNOTAT 2020.

Høringsnotatet er utarbeidet av flere departement, og inneholder forslag til endringer i en rekke lover. Videre inneholder det forslag til en felles forskrift om individuell plan.

Formålet med endringene er å styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier gjennom økt samarbeid mellom velferdstjenestene.

- å harmonisere og styrke velferdstjenestenes plikt til å samarbeide med andre velferdstjenester, både i enkeltsaker og ut over oppfølgingen av det enkelte barn og ungdom.
- å utvide ordningen med lovpålagte samarbeidsavtaler mellom de kommunale helse- og omsorgstjenestene og spesialisthelsetjenesten til å omfatte barn og unge med sammensatte vansker og lidelser, og som mottar tjenester fra begge tjenestenivåene.
- ha en tydelig plikt til å avklare hvilke velferdstjenester i kommunen som skal samordne tjenestetilbudet for barn og unge som trenger helhetlige og samordnede tjenester.
- å innføre en rett til barnekoordinator for familier med barn eller som venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester.
- å rettighetsfeste gjeldende koordinatorordning i pasient- og brukerrettighetsloven.
- å harmonisere reglene om plikt til å tilby individuell plan i helse- og omsorgstjenesteloven, spesialisthelsetjenesteloven, psykisk helsevernloven, sosialtjenesteloven og barnevernloven, slik at vilkårene blir mest mulig like på tvers av sektorene.
- å endre barnevernloven slik at individuell plan lovfestes som en rettighet som kan påklages.
- å harmonisere de andre velferdstjenestenes plikt til å medvirke i arbeidet med individuell plan, og å innføre en slik medvirkningsplikt for velferdstjenester som ikke har en slik plikt i dag. I tillegg foreslår departementene en felles forskrift om individuell plan for de velferdstjenestene som har plikt til å utarbeide slike planer.

Selv om dette kun er en høring nå i første omgang velger vi å implementere den i denne planen allerede nå. Intensjonen og tankegodset i høringen sammenfaller med de hovedstrategiene som ligger i Samfunnsdelen og i forhold til de innspillene som har kommet fra sektoren i forhold til valg av delstrategier.

LEVE HELE LIVET - KVALITETSREFORM FOR ELDRE 65+ (STORTINGSMELDING 15, 2017-2018)

Reformen Leve hele livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Det er lansert noen utfordringsområder og løsninger på dette, **men** det opp til hver enkelt kommune å finne sin måte å håndtere dette på. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på områdene hvor man vet at det for ofte svikter i tilbudet til eldre i dag; aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp og sammenheng og overganger i tjenestene.

Reformen startet opp i 2019/20 og strekker seg fram til 2023. For å følge opp denne reformen har kommunen definert det som ett prosjekt og organisert det med prosjektleder, prosjektgruppe osv. Prosjektgruppa har utarbeidet en handlingsplan med 8 tiltak som er integrert i denne kommunedelplanen. Stikkord for tiltakene er digital aktivitetsoversikt, transportordning, generasjonsmøter, forebyggende hjemmebesøk, systematisk ernæringsarbeid, sykehjemslege og opplærings- og avlastningstilbud for pårørende.

ØKONOMISKE PREMISER OG OMSTILLINGSARBEID

Som det går fram av forslag til økonomiplan for Midt-Telemark kommune, så har kommunen ett budsjett på om lag 1 milliard kr i 2020, rundt 810 årsverk fordelt på om lag 1 065 ansatte, og lønnsutgiftene utgjør i overkant av 60% av driftsbudsjettet.

Kommunesammenslåingen gir oss på sikt mulighet til å etablere en mer effektiv og dynamisk organisasjon, men dette er krevende i startfasen. Den økonomiske handlingsfriheten for den nye kommunen er mindre enn ønsket og skyldes flere forhold. I første del av økonomiplanperioden vil driftsinntektene reduseres med ca. 40 mill.

Midt-Telemark har i to omganger fått analysert den økonomiske situasjonen til kommunen ved hjelp av konsulentfirmaet «Framsikt». Rapportene derifra viser bl.a. at Helse- og omsorgssektoren har, sammenlignet med andre sammenlignbare kommuner, ett innsparingspotensial på ca. 20 mill. Sektoren har i sin del av kommunen sitt omstillingsarbeid i 2020 sett spesifikt på disse områdene.

- Tjenestekontor
- Kommunens omsorgstrapp
- Institusjonstjenester for eldreomsorg
- Tjenester til yngre brukere inkl. ressurskrevende tjenester
- Tjeneste for psykisk helse og avhengighet
- Kjøkkendrift

Det er viktig at Helse- og omsorgssektoren tilpasser driften og får en bærekraftig økonomi, og at en hele tiden søker kunnskap fra andre kommuner som har valgt andre mer effektive løsninger.

Resultatet fra dette omstillingsarbeidet er implementert i utarbeidinga av delstrategiene til kommunedelplanen.

OMSORGSTRAPPEN FOR HELSE- OG OMSORGSEKTOREN

Omsorgstrappen skal være et verktøy som viser hvilke tjenester som skal prioriteres innenfor Helse- og omsorgssektoren og skal gi en avklaring hvilket nivå de ulike tjenestene skal ha. Dette visualiseres i en «trapp» der de nederste trinnene handler om helsefremmende og forebyggende tiltak og de øverste trinnene representerer heldøgnsomsorg (f.eks. institusjonsopphold). Mellom disse to ytterpunktene ligger det mange tjenester fordelt på ulike trinn.

Tjenestene blir tildelt ut ifra hjelpebehovet som den enkelte har (=riktig tjeneste), og brukerne skal kunne bevege seg mellom nivåene på en fleksibel måte.

Grunnmuren i omsorgstrappen skal være et tankesett om at alle våre brukere er ressurser i eget liv, og at de selv skal få avgjøre hva som er viktige aktiviteter i livet sitt (=hva er viktig for meg).

Bruker/pasienten har også et eget ansvar for og eierskap til sitt eget liv og egen helse. Ansvar er et eksistensielt grunnvilkår for mennesket. Eierskap innebærer at brukeren er delaktig og medvirkende. Noen ganger ser vi at brukeren blir pasifisert i en hjelperelasjon; de overlater for mye ansvar til hjelperen. Kanskje går det raskere om hjelperen gjør «tingen» for den hjelpetrengende, men en slik situasjon kan i noen tilfeller føre til lært hjelpeløshet. Lært hjelpeløshet er det som skjer når andre tar over og gjør tingene for oss. Hensikten eller motivet kan være utmerket, men det fremmer ikke bedring hos bruker/pasient, ei heller økt egenmestring.

Et annet viktig prinsipp er at bruker, pårørende og de frivillige skal utgjøre viktige støttefunksjoner til tjenestene som ytes. Disse skal ikke være istedenfor, men i tillegg til det offentlige tjenestetilbudet.

Det å få på plass en ny og tilpasset omsorgstrapp, der en tar inn over seg det som er beskrevet i dette kapitlet, er et prioritert område.

04

Satsingsområde

I samfunnsdelen av kommuneplanen er det definert fire satsingsområder:

1. Sammen = Demokrati, identitet og samskaping
2. Skaper = Attraktivitet for næring, bustad og besøk
3. Vi = Livskvalitet og levekår
4. Framtiden = Innovativt, smart og grønt Midt-Telemark

Under hvert satsingsområde er det definert langsiktige mål for hvordan vi vil at Midt-Telemark kommune skal se ut i løpet av planperioden (slik vil vi ha det).

Under hvert mål ligger det strategier for hvordan kommunen vil arbeide for å nå målet (slik gjør vi det). I delstrategiene vises hvordan helse- og omsorgssektoren skal jobbe får å nå de overordnede målene i samfunnsdelen.

Mål og strategier fra samfunnsdelen der helse- og omsorg ikke har egne strategier er skravert i grått.

1. Sammen - demokrati, identitet og samskaping

Mål	Strategi	Delstrategi for helse- og omsorgsektoren
1.1 Innbyggere i M-T opplever tilhørighet til ny kommune	1.1.1 Sikrer medvirkning i alle planer og utviklingsprosjekt	Etablere bredt sammensatte arbeidsgrupper/prosjektgrupper når en skal starte på en plan eller utviklingsprosjekt. Aktivt bruk av ulike råd og utvalg gjennom hele plan- og utviklingsprosessen Avklare hvilke roller deltakerne har og få en samforståelse av hva medvirkning betyr i praksis
	1.1.2 Sikrer barn og unge innvirkning i saker som angår de.	Aktivt bruk av ungdomsrådet.
	1.1.3 Legg til rette for nødvendig digital infrastruktur og kompetanse hos innbyggerne	Ta i bruk nye digitale verktøy for å kommunisere med innbyggere, f.eks. innbyggerdialog .
	1.1.4 Gir innsikt i prosesser, resultat og prioriteringer gjennom digitale løsninger	Bruke digitale løsninger som gjør at innbyggere kan få innsyn i saker, prosjekter og planprosesser. Jobbe for å oppfylle offentlighetsloven. Utarbeide rutiner for brukermedvirkning, blant annet ved bruk av digitale plattformer.
	1.1.5 Etablere felles møteplasser for ungdom fra hele kommunen	Videreføre og videreutvikle Ung Arena.
	1.1.6 Har en tydelig grafisk profil i møte med innbyggerne	
1.2 M-T har en sterk og aktiv frivillig sektor	1.2.1 Kartlegge aktivitet i frivillig sektor og potensiale for samskaping med kommunen.	Følge opp mulige samskappingsprosjekt mellom kommunen og frivillig sektor i arbeidet med bl.a. Leve hele livet reformen, Ung Arena og Sammen Mot.
	1.2.2 Samarbeid med frivillig sektor om forutsigbare rammevilkår	Se 1.2.4
	1.2.3 Hører frivillig sektor i aktuelle saker	Jf. punkt 1.1.1

Mål	Strategi	Delstrategi for helse- og omsorgsektoren
1.3 Kommune, næringsliv og innbyggere har tillit til hverandre	1.2.4 Samarbeid og har regelmessig dialog med frivillige lag og organisasjoner.	Sette samarbeid mellom frivillige og kommunen i system (opplæring, kontaktpersoner, forutsigbarhet, tydelig definerte oppgaver, faste møtepunkt, koordinering)
	1.3.1 Kommuniserer tydelig og åpent med innbyggerne og gir rom for deltaking	Ha en oppdatert og informativ heimeside, med fokus på forståelig språk.
	1.3.2 Legg til rette for innsyn og åpenhet i beslutningsprosesser	Agenda og referat fra alle møte skal være offentlig tilgjengelige.
	1.3.3 Etablerer forum for samarbeid mellom kommune, næringsliv og USN	
	1.3.4 Har fokus på rettsikkerhet og lik behandling ved utøving av offentlig myndighet og arbeid i tråd med vedtatte planer	Ha tjenestekontor som tildeler tjenester etter gjeldende regler. Arbeide etter kvalitetsmålene i den nasjonale kvalitetsstrategien.

2. Skaper – attraktivitet for næring, bustad og besøk

Mål	Strategi	Delstrategi
2.1 Folketallet i M-T vokser på høgde	2.1.1 Utvikler lokalsamfunnet gjennom strategisk planlegging, risikovilje og gjennomføringskraft	Synliggjøre hvilken betydning kommunedelplanen for Helse og omsorgssektoren, samt andre temaplaner og meldinger fra denne sektoren, har for utvikling av lokalsamfunnet.

Mål	Strategi		Delstrategi
med landsgjennomsnitt	2.1.2	Legg til rette for et variert boligtilbud tilpassa behov og alder	Delta i arbeidet med Boligsosial handlingsplan
	2.1.3	Videreutvikler buss- og togtilbudet	
2.2 Det etableres 400 nye arbeidsplasser i Midt- Telemark kommune	2.2.1	Prioriterer utviklingsprosjekt og samhandling med eksterne aktører	Delta i relevante kompetansehevende nettverk og utviklingsprosjekt, med f.eks. USN, USHT, Fylkeskommunen, spesialisthelsetjenesten osv. Være proaktiv i forhold til å få ta del i nye utviklingsprosjekter som gjøres tilgjengelig for kommunene
	2.2.2	Styrker samarbeid mellom næringsapp., landbrukskontor. og destinasjonsselskapet	
	2.2.3	Legg til rette for nyetablering. og videreutvikler eks. næringer	
	2.2.4	Legg til rette for attraktive næringsareal	
2.3 M-T er en attraktiv skole- og studiested	2.3.1	Er en aktiv vertskommune og gir et godt tjenestetilbud for elever og studenter.	Fortsette med samarbeidsmøte mellom kommune og USN/SSN vedrørende helsetjenester. Styrke helsestasjon for ungdom og skolehelsetjeneste i VGS. Vurdere økt legeressurs spesielt retta mot ungdom/studenter.
	2.3.2	Etablerer samarbeidsfora med USN, SSN, Bø vgs og Sagavoll	
	2.3.3	Samarbeid med aktørene på Campus Bø om videreutvikling av campus og etablering av forskingspark	Bidra til at fagområder innenfor Helse- og omsorgssektoren kan bli en del av en framtidig forskningspark. Være proaktiv i forhold til økt fokus på forskning.
2.4 Bø sentrum er et levende	2.4.1	Legg til rette for fortetting med bustad, næring og urbane kvaliteter i og i gangavstand til sentrum	

Mål	Strategi	Delstrategi	
regionsenter for handel og utdanning i Vestfold og Telemark	2.4.2	Videreutvikler et kompakt sentrum der detaljhandel er kons. til dagens handelssentrum	
	2.4.3	Videreutvikler kollektivknutepunktet Bø stasjon	
	2.4.4	Prior. gående, syklende og kollektiv trafikk for å stoppe veksten i lokal biltrafikk i sentrum og for å utvikle et attraktiv sentrum	
	2.4.5	Videreutvikler Gullbring som et regionalt kulturanlegg	
	2.4.6	Arbeider for lokalisering av statlige arbeidsplasser til regionsenteret	Bidra til at også statlige arbeidsplasser innenfor Helse- og omsorgsfeltet kan legges til regionsenteret.
2.5 Gvarv er et levende lokal-senter for bolig, handel og næring i M-T kommune	2.5.1	Legg til rette for foretting med bustad, næring og attraktive møteplasser i og i gangavstand til sentrum	
	2.5.2	Videreutvikler kollektivknutepunktet Gvarv	
	2.5.3	Lokaliserer offentlige tjenestetilbud i sentrum	Etablere nytt legesenter og helsestasjon på Gvarv Ung Arena prosjektet etablerer aktiviteter på Gvarv
2.6 M-T er et attraktivt reisemål med Bø Sommarland og Telemarkskanalen som fyrtårn	2.6.1	Er en aktiv vertskommune for reiselivet gjennom lokale og regionale. dest.selskap	
	2.6.2	Støtter opp under satsingene langs aksene Lifjell-Bø Sommerland-fruktbygda-Norsjø/Telemarkskanalen	
	2.6.3	Legg til rette for videreutvikling av Akkerhaugen som reisemål og knutepunkt for reiseliv knytt til Telemarkskanalen	

Mål	Strategi	Delstrategi	
	2.6.4	Prioriterer utvikling og vedlikehold av offentlig infrastruktur knytt til reisemål og attraksjoner	
	2.6.5	Sikrer og legger til rette badeplasser og tilkomst til friluftsomr.	
	2.6.6	Legg til rette for utvikling og utviding av eks. hytteområde	
2.7 Midt-Telemark er en av landets fremste kulturkommuner	2.7.1	Legg til rette for at alle innb. har tilgang til et godt og mangfoldig kulturtilbud	Bidra til at det etableres en digital oversikt over alle aktivitetstilbud i kommunen, som gjør det enklere å delta.
	2.7.2	Utvikle og styrker den kulturelle grunnmuren som består av bibliotek., kulturskole, kulturhus med kino, museum og aktivitet i frivillige. lag og organisasjoner.	
	2.7.3	Legg til rette for at idrett-, kunst- og kulturaktiviteter. har egnede lokale og anlegg.	
	2.7.4	Er en aktiv og kompetent vertskommune for lokale og regionale kulturinstitusjoner. og –arrangører	
	2.7.5	Tar vare på hist. identitet gjennom sikring og formidling av kulturarven	

3. Vi – livskvalitet og levekår

Mål	Strategi	Delstrategi
<p>3.1 Midt-Telemark kommune gir gode, effektive og tilpassa tjenester til innbyggerne</p>	<p>3.1.1 Har en arbeidsgiverstrategi som legger vekt på å rekruttere kompetanse og tilby større stillinger og gjør kommunen i stand til å yte gode og effektive tjenester.</p>	<p>Følge opp handlingsplanen for allmennlegetjenesten</p> <p>Videreføre heltidskultur i alle tjenester.</p> <p>Tilby studenter og lærlinger som er kvalifisert fast stilling etter endt utdanning.</p> <p>Bygge opp spesialiserte tjenesteområder der det er formålstjenlig (demensomsorgen, rehabilitering, habilitering, psykisk helse, tildeling m.m.)</p> <p>Skape fagmiljø som både er stabiliserende og rekrutterende, og legge til rette for kompetanseheving.</p> <p>Etablere simulering- og ferdighetssenter for kompetanseheving for ansatte.</p> <p>Utarbeide en overordnet strategisk kompetanseplan, gjennomføre kompetansekartlegging og utarbeide avdelingsvis kompetanseplaner.</p> <p>Gjennomføre etisk refleksjon i alle avdelinger.</p>
	<p>3.1.2 Prioriterer tidlig innsats, forebygging og samarbeid systematisk på tvers av fagområde og tjenester</p>	<p>Tidlig innsats og forebygging skal gjennomsyre arbeidet på alle trinnene i Omsorgstrappen.</p> <p>Få på plass «teambasert fastlegeordning» (etter modell fra primærhelseteam ordningen)</p> <p>Få på plass lovpålagte samarbeidsavtaler mellom de kommunale helse- og omsorgstjenestene og spesialisthelsetjenesten til å omfatte barn og unge med sammensatte vansker og lidelser, og som mottar tjenester fra begge tjenestenivåene.</p> <p>Få på plass en intern retningslinje i kommunen som sikrer at alle tjenester som jobber med barn og unge i kommunen har en lik rett og plikt til å stille med barnekoordinator og medvirke i utarbeiding av individuell plan.</p>

Mål	Strategi	Delstrategi
		<p>Få avklart hvilken kommunal instans som skal ha ansvar for å samordne tjenestetilbudet til barn og unge som trenger helhetlige og samordnede tjenester.</p> <p>Tilby unge praksis og arbeid (f.eks. via Talenhuset og DRIV).</p> <p>Videreføre og utvikle foreldreveiledning (tilby COS-P-grupper).</p> <p>Dreie fokus fra individuell oppfølging til gruppetilbud.</p> <p>Tilby bedre tilpassa helsehjelp for flyktninger og minoritetsspråklege (kompetanseheving og organisere tjenestene slik at dette er mulige).</p> <p>Øke tverrfaglig innsats for å forebygge vold og overgrep, og ivareta utsatte gjennom prosjektet "Sammen Mot".</p> <p>Prioritere at jordmor og helsesøster gjennomfører tidlig heimebesøk til familier med nyfødte barn.</p> <p>Videreføre og videreutvikle Ung Arena prosjektet. Få det over i ordinær drift etter endt prosjektperiode (2022).</p> <p>Prioritere tilstrekkelig legedekning (til at de også kan drive forebyggende arbeid) og kommunalt ansatt lege med geriatrikompetanse på institusjon.</p> <p>Videreutvikle Frisklivssentralene.</p> <p>Gjennomføre forebyggende hjemmebesøk for eldre og som fyller 75 år.</p> <p>Styrke det systematiske ernæringsarbeid i hjemmetjenesten og institusjon</p> <p>Ha lett tilgjengelig organisasjonskart, oversikt over tjenester, møter og kontaktpersoner på intranett og på hjemmeside.</p> <p>Få på plass nødvendige tverrfaglige fagteam/ressursgrupper med særskilte ansvarsområde og bruke kompetanse på tvers. Gjøre disse kjent.</p> <p>Følge opp arbeidsgiverstrategien med tydelig ledelse og styringssignal.</p> <p>Utarbeide nødvendige temaplaner og meldinger.</p>

Mål	Strategi	Delstrategi
	<p>3.1.3 Integrerer digitale verktøy og velferdsteknologi i tjenesteproduksjon som gir bedre trygghet for brukarene, bedre tjenestekvalitet og mer effektiv tjenesteproduksjon.</p>	<p>Bruke digitale plattformer for informasjon til innbyggere og ved kommunikasjon med brukere og pårørende.</p> <p>Ha fagprogram på mobile enheter (inkludert for eksempel kartlegging, vaktplaner og journalsystem).</p> <p>Legge til rette for elektronisk bestilling av kommunale tjenester.</p> <p>Videreføre digitaliseringsprosjekt på helsestasjonen.</p> <p>Videreføre velferdsteknologitiltak i tråd med egen plan for dette.</p> <p>Sikre optimal utnyttelse av fagprogrammene Visma Profil, Ressursstyring og CosDoc</p> <p>Ha en aktiv og offensiv holdning til å prøve ut nye digitale verktøy innenfor alle tjenesteområdene.</p>
	<p>3.1.4 Arbeider systematisk med kvalitetsutvikling i tjenestene via brukermedvirkning, undersøkinger, styringsdata og faglige retningslinjer</p>	<p>Være «nysgjerrig» på hvordan andre kommuner løser sin oppgaver innenfor Helse- og omsorgssektoren.</p> <p>Arbeidet etter prinsippet "hva er viktig for deg"</p> <p>Tilstrebe færrest mulig personal per bruker.</p> <p>Bruke NOU "Det viktigste først" og utarbeide lokale prioriteringsnøkler som implementeres i Omsorgstrappen.</p> <p>Implementere kvalitetssystem (Compilo) og kvalitetsutvalget.</p> <p>Bygge opp en faglig rutine-/prosedyrebank i Compilo basert på nasjonale faglige standarder på alle tjenesteområder.</p> <p>Alle enheter skal ha oppdaterte kompetanseplaner og felles opplæringspakker for nyansatte.</p> <p>Innføre evalueringssystem der brukeren kan gi tilbakemelding på, og påvirke tjenesteinnholdet (f.eks. FIT).</p>

Mål	Strategi	Delstrategi	
		<p>Alle vedtak bør være tidsavgrensa, med faste evalueringstidspunkt.</p> <p>Gjennomføre brukerundersøkelser etter modell fra bedrekommune.no</p> <p>Følge opp Akuttkjedeprosjektet og Livets siste dager</p>	
	<p>Ny hovedstrategi</p> <p>3.1.5 Prioriterer å gi tjenester til egne innbyggere</p>	<p>På de tjenesteområdene der det er åpning for å kunne velge om en vil yte tjenester til innbyggere fra andre kommuner, skal en ha system som sikrer at en har ivaretatt egne innbyggere først før en tilbyr tjenester til andre.</p> <p>Utarbeide retningslinjer for å ta betalt for tjenester som ytes til innbyggere i andre kommuner</p>	
	<p>Ny hovedstrategi</p> <p>3.1.6 Har en Omsorgstrapp som klart og tydelig definerer hvilke tjenester kommunen skal ha og hvilket nivå de skal ligge på (verktøy for å prioritere). BEON og LEON prinsippene legges til grunn.</p>	<p>Utarbeide og Implementere "Omsorgstrappen" i Helse- og omsorgssektoren.</p> <p>Omsorgstrappen skal bl.a. brukes som ett konkret verktøy i tildeling/avslag av tjenester (saksbehandling) og i utøvelsene/evalueringen av dem.</p>	
3.2 Midt-Telemark kommune har en oppvekstpolitikk som sikrer at minimum 85% av elevene fullfører videregående skole	3.2.1	Øker nivå på grunnskulepoeng ved å gi differensiert og tilpassa undervisning med høy kvalitet	
	3.2.2	Arbeider systematisk med psykososialt miljø i skoler, SFO og barnehage	
	3.2.3	Styrker samarbeid mellom NAV, Oppfølgingstjenesten og kommunen.	Tilrettelegge for (faste) samarbeidsmøte mellom NAV, VGS, tjenestekontor og DRIV.
	3.2.4	Videreutvikler tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid mellom barnehage, skole og skolehelsetjenesten ved målretta innsats og kompetanse.	Styrke samarbeidet mellom (skule)helsetjenesten og skule, SFO og barnehager, bl.a. ved at helsestasjonen og skolehelsetjenesten deltar på sektormøte oppvekst.

Mål	Strategi		Delstrategi
			<p>Tilsette på helsestasjon tilbyr tilsette på skole og i barnehage COS-P opplæring.</p> <p>Videreføre "de utrolige årene".</p> <p>Legge til rette for å bruke faggrupper og tilsette på tvers skole-helse.</p> <p>Implementere samarbeidsmodell for barn og unge (Lederteam Barn og Unge og Ressursgruppe barn og unge).</p> <p>Videreføre arbeidet med Barn som bekymrer og i Politirådet (SLT og Vold i nære relasjoner).</p>
	3.2.5	Tar inn lærlinger i alle kommunale tjenester	<p>Gjøre tjenestene godkjent som lærlingebedrift.</p> <p>Opprettholde felles strategi for å ta imot lærlinger.</p>
3.3 Innbyggerne i Midt-Telemark har et aktivt og helsefremmende liv	3.3.1	Legg folkehelseperspektiv til grunn for all planlegging	<p>Følge opp råd og veiledning fra og delta i Plan- og folkehelseforum.</p> <p>Bruke helsekonsekvensutredninger ved utarbeiding av temaplaner, meldinger og planlegging av nye tiltak.</p>
	3.3.2	Bruker kulturtenestene aktivt i folkehelsearbeidet	<p>Bidra til å videreføre "Den syngende kommune" i ny kommune.</p> <p>Tilby musikkbasert miljøbehandling.</p> <p>Legge til rette for samarbeid mellom kulturtenestene og helsetjeneste.</p>
	3.3.3	Vektlegg utjamning av sos. ulikskap ved utvikling av alle kommunale tjenester	<p>Ha god og lett tilgjengelig informasjon/oversikt over alle aktivitetstilbud og støtteordninger.</p> <p>Prioritere universelle tiltak/aktiviteter som alle kan delta på gratis.</p> <p>Bidra til at aktivitetskort til barn og unge blir videreført.</p>

Mål	Strategi	Delstrategi	
	3.3.4	Utvikler tilbudet for mennesker med behov for kort- og langvarige og/ eller koordinerte tjenester, med satsing på forebygging og lavterskel behandlings tilbud.	Videreføre og videreutvikle Ung Arena. Utvide tilbudet på Helsestasjon for ungdom. Få avklart hvilken kommunal instans som skal ha ansvar for å samordne tjenestetilbudet til barn og unge som trenger helhetlige og samordnede tjenester. Ha et forpliktende system for individuell plan og koordinatorfunksjon (jf. punkt under 3.1.2).
	3.3.5	Legg til rette for frivillig organisert og uorganisert aktivitet	Videreføre samarbeidet mellom Frisklivssentralen, fysioterapitjenesten og Aktive eldre.
	3.3.6	Sikrer areal til nærfriluftsliv og lek der folk bor	Etablere sansehage og utvikle uteområdene ved sykehjemmene.
	3.3.7	Prioriterer utbygging og vedlikehold av gang- og sykkelnett	
3.4 Innbyggerne i M-T med behov for tilpassa tjenester skal kunne bo hjemme så lenge som mulig.	3.4.1	Legg til rette for et variert boligtilbud der generasjoner kan møtes	Legge til rette for flere generasjonsmøter på institusjonene.
	3.4.2	Utvikler hjemmetjenesten for å ivareta medisinsk og praktiske behov og trygghet for hjemmeboende med nedsatt funksjon og prioriterer aktivitetstilbud på dagtid for disse	Utvikle dagtilbud for menneske med demens. Tilby privat avlastning som en av avlastningstjenestene i demensomsorgen Satse på hukommelsesteam og hverdagsrehabilitering. Øke kompetansen i hjemmetjenesten til å kunne ta imot nye oppgaver. Øke samarbeidet mellom hjemmetjenesten og frivillige. Ha gode avlastningsordninger og opplæringstilbud for pårørende

Mål	Strategi	Delstrategi
	3.4.3 Videreutvikler og styrker rehabiliteringstjenesten	Etablere rehabiliteringsavdeling med spissa kompetanse. Vurdere interkommunalt samarbeid. Tilby flere gruppetilbud. Videreutvikle hverdagsrehabilitering.
3.5 Alle har lik anledning til å delta i aktiviteter i samfunnet uavhengig av funksjonsnivå, sosial, kulturell eller økonomisk. bakgrunn	3.5.1 Tar imot flyktninger på nivå med statlige forventninger	
	3.5.2 Legg til rette for åpne og inkluderende møteplasser	Videreføre og videreutvikle frivilligsentralene, DRIV, Frisklivssentralen og Ung Arena. Tilby lag og foreninger gratis møterom i kommunale bygg. Jobbe for transportordninger som bidrar til at flere kan delta
	3.5.3 Arbeider systematisk med kommunen som en inkluderende arbeidsplass	
	3.5.4 Utformer bygg, anlegg, akt. og digitale tjenester universelt slik at de kan benyttes av alle med ulikt funksjonsnivå	Styrke samarbeidet mellom helse og teknisk for å planlegge bygg, og når det er behov for å tilpasse av eksisterende bygg, slik at de er tilgjengelige, praktisk utformet og tilpasset formålet. Jevnlige gjennomgang av eksisterende boliger med tanke på fremtidig bruk og brukere.

4. Framtiden – innovativt, smart og grønt Midt-Telemark

Mål	Strategi	Delstrategi	
4.1 M-T har en innovativ landbruksnæring som øker verdiskapingen i landbruket i planperioden	4.1.1	Legge til rette for samarbeid mellom relevante kompetansemiljø, kommunen og næringen	
	4.1.2	Praktiserer et strengt jordvern	
	4.1.3	Legg til rette for et levende miljø og tydelig profil innenfor frukt- og bær dyrking og videreforedling	
4.2 M-T har et miljømessig ansvarlig forbruk og produksjon og reduserer klimagass-utslipp i tråd med nasjonale mål	4.2.1	Arbeider systematisk for å redusere direkte og indirekte klimagassutslipp	Ansatte skal samkjøre eller reise kollektivt i jobbsammenheng. Øke andelen av kommunale el-biler. Gå gjennom innkjøpsordninger. Samkjøre bestillinger og vareleveringer. Få opplæring i renovasjon fra Irmat, og et bedre system for søppelsortering.
	4.2.2	Prioriterer vedlikehold av eksisterende bygg og anlegg	
	4.2.3	Baserer utbyggingsprosjekt på framtidens energiløsninger og materialbruk	
	4.2.4	Miljø sertifiserer kommunale virksomheter	Miljøfyrtårnsertifisere alle avdelinger.
4.3 M-T har et kompakt utbyggings-	4.3.1	Lokaliserer kontorarbeidsplasser, detaljhandel og publikumsretta funksjoner til region- og lokalsenter	

Mål	Strategi	Delstrategi
mønster som legger til rette for klimavennlig transport.	4.3.2	Sikrer infrastruktur for myke trafikanter ved alle utbygginger og langs hovedvegene
	4.3.3	Lokaliserer større boligområde i tilknytning til region- og lokalsentra med skole og tjenestetilbud
	4.3.4	Samarbeid med overordna myndigheter om samordna areal- og transportplanlegging
	4.3.5	Fortetter med bustad og næring innenfor eks. sentrums avgrensning i region- og lokalsenter
	4.3.6	Utvikler kollektivtilbudet langs sentrale akser og bygger opp under Sørlands- og Bratsbergbanen
4.4 M-T har attraktive, verdifulle og tilgjengelige natur- og friluftsområde	4.4.1	Kartlegger naturmangfold og friluftsområde
	4.4.2	Sikrer verdifullt naturmangfold og viktige friluftsområde i arealplanlegging
	4.4.3	Legg til rette i arealplanlegging for en sammenhengende «kyststi» langs Norsjø og Bøelva
4.5 Kommune, næringsliv og	4.5.1	Samarbeid med næringsliv, USN og skoler om digitalisering, forskning, innovasjon og grønn næringsutvikling

Mål	Strategi		Delstrategi
utdannings- institusjonene stimulerer sammen til innovasjon og nyskaping	4.5.2	Tar i bruk teknologi som bidrar til tjenesteinnovasjon og effektive tjenester	Satse på velferdsteknologi og bedre bruk av fagdatasystemene.
	4.5.3	Bidrar til nyskaping og produksjon. gjennom innovative anskaffelser	
4.6 M-T har god be- redskap for å forebygge og håndtere alvorlige hendelser og klimaendringer.	4.6.1	Integrerer omsyn til klimaendring i all fysisk planlegging	
	4.6.2	Kartlegg risiko for flom og skred	
	4.6.3	Sikrer og videreutvikler blågrøne strukturer om kan handtere ekstremnedbør	

05

Oppfølging av kommunedelplanen

Kommunedelplanen sine mål og strategier følges opp av en egen *handlingsdel*, som viser prioriterte tiltak for det kommende året og de resterende årene i økonomiplanperioden.

Kommunedelplanen rulleres hvert fjerde år, mens handlingsdelen revideres hvert år i forbindelse med kommunens budsjettbehandling. I dette arbeidet tar vi utgangspunkt i de rammene vi har til rådighet som følge av lov, vedtak og andre føringer (lokalt og nasjonalt). Dette gjelder f.eks. både økonomiske, arealmessige og personalmessige ressurser. Det må være en tett kobling mellom satsingsområdene i kommunedelplanen og prioritering av økonomiske ressurser.

Hvis sektoren har behov for å utarbeide ytterligere planer for å følge opp kommunedelplanen og handlingsdelen, vil dette gå fram av egne spesifikke *tema-/fagplaner* på de respektive fagområdene.

06

Vedlegg